

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod.maks.kods: 40008020804
Nor.konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga

28.01.2021. Nr. 202101/SAN3101/NOS58

Uz TAP VSS-48

Vides aizsardzības un reģionālās
attīstības ministrijai

*Par pamatnostādņu projektu
"Digitālās transformācijas
pamatnostādnes 2021.-
2027.gadam" (VSS-48)*

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir izvērtējusi Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas sagatavoto pamatnostādņu projektu "Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam" un nesaskaņo to, jo ir šādi iebildumi:

Lūgums papildināt pamatnostādnes ar šādiem punktiem:

Ievada daļā:

Latvijas pašvaldībās ir ļoti atšķirīga situācija IKT jomā. Katra no pašvaldībām pati veido savu infrastruktūru, pati izvēlas programmrisinājumus un savu iespēju robežās nodrošina arī elektroniskos pakalpojumus. Risinājumu izvēle notiek atbilstoši pašvaldību iespējām un kompetencei vai brīvā tirgus nosacījumiem, tos nevieno vienots redzējums un kopīga resursu plānošana un izmantošana. Unikāla situācija ir pašvaldību funkciju automatizēšanā, kas vēsturiski izveidojusies jau ļoti sen (vēl 90os gados) un pamatā ir balstīta uz viena komersanta risinājumiem, kuriem brīvajā tirgū nav alternatīvu. Atšķirīgā ekonomiskā situācija reģionos un pieejamie elektronisko sakaru pakalpojumu apjomi rada atšķirības arī pašvaldību spējā attīstīt savu IKT infrastruktūru, pretendēt uz finansējuma saņemšanu no dažādiem ES fondiem un programmām.

4.3.3.1 Esošās situācijas apraksts

Valsts atbalsta programmas Nr.SA.33324 (2011/N) "Nākamās paaudzes tīkli lauku teritorijās" projekta ietvaros izbūvētā infrastruktūra netiek pilnībā izmantota, jo pēdējās jūdzes ierīkošana nav ekonomiski izdevīga pat republikas nozīmes komersantiem, savukārt jaunu, vietējo komersantu piesaiste nav iespējama, jo nepieciešamie ieguldījumi ir pārlietu lieli pret atdevi no dažiem abonentiem, kas galvenokārt būtu sabiedriskie objekti.

Nepieciešamā rīcība

Nepieciešams izstrādāt valsts atbalsta politiku pēdējās jūdzes ierīkošanai un pakalpojumu nodrošināšanai primāri sabiedriskā labuma iestādēm, skolām, medicīnas pakalpojumu iestādēm, pašvaldību administrācijām, bibliotēkām, kultūras centriem. Primāri nodrošināt skolu optiskā platjoslas tīkla pieslēgumu izveidi un ierīkošanu.

Izvērtēt Īlona Maska (Elon Musk) satelītu interneta projekta “Starlink” iespējas un licencēšanas nosacījumus.

Būtu nepieciešams iekļaut arī pilsētas teritoriju privātmāju ciematus, jo privātmāju ciematos pilsētu teritorijās internets ir vai nu ļoti lēns vai nav pieejams vispār. Ir lauku teritorijas, kurās interneta pieslēgums ir vairākas reizes ātrāks kā privātmāju ciematos pilsētu teritorijās.

Sagaidāmie rezultāti

Papildināt:

- Visām publiskām pārvaldes iestādēm, sociāli ekonomiskiem virzītājspēkiem (prioritāri skolās, medicīnas pakalpojumu iestādēs) ir izveidots ātrgaitas platjoslas pieslēgums, atbilstoši ekonomiski izdevīgākajam risinājumam (optiskā tīkla pieslēgums LVRTC infrastruktūrā, vai cita komersanta tīklā, vai 4G vai 5G mobilais interneta pieslēgums).
- Atrisināts jautājums par pēdējās jūdzes operatoru piesaisti un pakalpojumu nodrošināšanu.
- Izslēgt teikumu - Pašvaldībām būtu nepieciešams nodrošināt aktīvu iesaisti finanšu instrumentu izmantošanā un finansējuma piesaistē, piemēram, WiFi4EU programmā. – jo šī programma ir beigusies un tā pārtaps par citu, par 5G tīklu izveides un atbalsta programmu CEF 2 ietvaros.

4.3.1.2 Rīcības apakšvirziens: Infrastruktūras koplietošanas veicināšana un atbalsta infrastruktūras pieejamība.

Visā sadaļu nepieciešams papildināt ar aprakstiem, vīzijām un uzdevumiem saistībā ar koplietošanas infrastruktūras izmantošanu inovatīviem risinājumiem, piemēram, droniem. Nepieciešami noteikumi to izmantošanā, trases kartējums ne tikai automātiskām piegādēm, bet arī ikdienas apsekojumiem un uzraudzībai (lauksaimniecība, mežsaimniecība, satiksmes un sabiedriskā labuma infrastruktūras drošība u.t.t.).

Nepieciešama koordinācija un atbalsts pašvaldībām koplietošanas IKT infrastruktūras izmantošanai, atvieglotus risinājumus uzdevumu un mērķu sasniegšanai, koordinētai sadarbībai operatoru, tīklu infrastruktūru turētāju, un Satiksmes ministrijas starpā, gan projektu sagatavošanā, gan iespēju apzināšanā.

4.4.1. Rīcības virziens: Pakalpojumu platformas

Esošā situācija

Vienotas Pašvaldību koplietošanas platformas uz doto brīdi nav. Pašvaldības nav valsts centrālās arhitektūras sastāvdaļa, tās sadarbība un datu apmaiņa ar valsts informācijas sistēmām balstīta uz vēsturiskiem, tiešajiem datu apmaiņas kanāliem starp pašvaldību un konkrēto valsts informācijas sistēmu. Ir uzsākta veidot pašvaldību e-pakalpojumu izveides platformas un vienotās darba vides izveide, bet tā ir nodalīta no valsts tehniskiem un organizatoriskiem risinājumiem.

Nepieciešamā rīcība

Papildināt 6. punktu ar jaunu apakšpunktu:

- Turpināt attīstīt pašvaldību e-pakalpojumu platformu, sasaistot to ar vairāk komerciālajiem risinājumiem, tādā veidā uzlabojot sinerģiju starp publiskās pārvaldes un komercrisinājumiem;
- Portālā latvija.lv izveidot jaunu pašvaldību universiālo pakalpojumu saskarni, kas nodrošinātu portāla lietotājiem ērtu un viegli uztveramu navigāciju starp pašvaldībām un pakalpojumiem;

Sagaidāmie rezultāti

Papildināt 2. punktu aiz vārdiem “17 centrālās valsts platformas” ar jaunu tekstu “un 1 pašvaldības koplietošanas platformu”

4.4.2.1. Rīcības apakšvirziens: Datu pārvaldības ietvars

Apkašvirzienu nepieciešams papildināt ar datu pārvaldības modeli, kas ietver arī pašvaldību informācijas sistēmās uzkrātos datus. Vairākas pašvaldību informācijas sistēmas jau šobrīd de facto darbojas analogiski kā valsts informācijas sistēmas, bet bez atbilstoša statusa. Nepieciešams noteikt jaunu informācijas sistēmu statusu – pašvaldību informācijas sistēmas. Tajās uzkrātie dati ir gan valsts informācijas sistēmu sastāvdaļa, gan liels papildinājums atvērto datu kopumam.

4.4.2.3. Rīcības apakšvirziens: Nacionālā datu pārvaldības platforma

Lai nodrošinātu automatizētu datu apmaiņas procesus, nepieciešama esošo datu apmaiņas kanālu starp informācijas sistēmām pārveide un standartizētu, mūsdienīgu risinājumu. Tāds pārbūves risinājums nepieciešams arī pašvaldību biznesa procesu informācijas sistēmām ar valsts informācijas sistēmām. Nepieciešams finansiāls atbalsts, lai pašvaldības veiksmīgi realizētu šādus pārveides procesus un iekļautos nacionālā datu pārvaldības platformā.

4.4.9.1. Rīcības apakšvirziens: Valsts pārvaldes pakalpojumu digitālā transformācija - klientorientēta procesu optimizācija

Aicinām neatkārtot iepriekšējo gadu praksi un pakalpojumu transformācijas jautājumus skatīt kompleksi, nešķirojot valsts un pašvaldību pakalpojumus. Abiem pakalpojumu sniedzējiem ir viena mērķauditorija – iedzīvotāji, uzņēmēji, sociāli mazaizsargātās personas. Pašvaldību pakalpojumu attīstība par e-pakalpojumiem noris atrauti no valsts iestāžu pakalpojumiem, tā ir viena no problēmām, kāpēc pašvaldību e-pakalpojumi nav pieejami plašam iedzīvotāju skaitam. Ja pakalpojumu sniegšanas vietas tiek pārveidotas par plašākas pieejamības un horizontālās pārvaldības personalizētiem pakalpojumiem, tad tie jāattiecina arī uz pašvaldību pakalpojumiem.

Apakšpunktā **4.4.9.1.-2** minēto vēlamies vērst uzmanību, ka ir jau valstī ieviesta VPVKAC attīstītājs Ventspils digitālais centrs kuru būtu nepieciešams popularizēt un iestrādāt inovitātes.

Par apakšpunktā **4.4.9.7.-3** "Ieviest valsts pārvaldes pakalpojumu pārvaldības politiku" elektronisko dokumentu aprītē būtu nepieciešams izskatīt vienotas DVS lietojamība.

4.4.10. Rīcības virziens: Racionāls valsts pārvaldes tehnoloģiju atbalsts

Transformēt IKT nodrošināšanas pieeju valsts pārvaldē nevar skatīt nošķirti no pašvaldībām. Pašvaldību IKT dažādā attīstītība un atšķirīgais nodrošinājums neveicina racionālu resursu izmantošanu. Pašvaldībās ir fregmentēta komerciālo risinājumu izplatība, kas daudzviet līdzinās produktiem, kas tiek izmantoti valsts pārvaldē. Ir daudz kopīga, bet arī daudz atšķirīga no valsts pārvaldes, kas ir specifiski risinājumi tieši pašvaldībām, kurus arī būtu lietderīgi administrēt un koordinēt vienoti.

4.4.10.2. Rīcības apakšvirziens: Informācijas sistēmas (IS)

Nepieciešams noteikt jaunu informācijas sistēmu statusu – pašvaldību informācijas sistēmas, to mijiedarbību ar valsts informācijas sistēmām.

4.4.13. Rīcības virziens: Izglītības procesu digitalizācija

Izglītības procesu digitalizācija ietver sevī vairākas problēmas:

- Digitalizācija skolās nav iedomājama bez platjoslas optiskā tīkla pieejamības, lai nodrošinātu digitālo mācību līdzekļu izmantošanu, nepieciešams konkrēts pasākumu plāns kā skolām nodrošināt šos pieslēgumus;
- Digitālie līdzekļi ir arī datortehnikas, planšetdatoru, mobilo ierīču pieejamība skolēniem gan skolās, gan dzīvesvietās. Ierīču fiziskais izmantošanas termiņš ir ļoti īss, tas prasa nemitīgu šo ierīču iepirkumus. Jājautā – kādus kosmiskus līdzekļus ir plānots piesaistīt, lai ilgtermiņā

nodrošinātu skolēnus (arī skolotājus) ar attālinātajam procesam paredzētām ierīcēm, kā arī veikt to regulāru nomaiņu, kad ierīces, novēcos vai sabojāsies? Lūgums korolēt mācību digitālo saturu ar ierīču pieejamību un nodrošinājumu;

- Ņemot vērā pandēmijas pieredzi, jādomā par vienlīdzīgām iespējām visiem skolēniem, nepieciešami kompensējošie mehānismi iekārtu un interneta pieslēgumu nodrošināšanai visiem skolēniem. Iespējams to ir iespējams realizēt ar atsevišķu mērķdotāciju pašvaldībām attālinātā mācību procesa nodrošināšanai;
- Mācību procesa digitalizācija – rūpīgi jāvērtē noslodzes un sadalījums starp digitālo un klātienē sadalījumu. Jau šobrīd realitāte ir pārlietu ilga laiks, ko skolēni pavada darbojoties viedierīcēs, labāk to darīt klasēs, kur šis ir kontrolējams process no skolotāju puses;
- Atbalstāma būtu tiešsaistes stundu ierakstīšana un izmantošana, bet tikai iestādes iekšienē (personas datu aizsardzība, pedagogu intelektuālais īpašums)

Dažādi:

- Par "Digitālās prasmes un izglītība" 4.1.2. Pakalpojumu sniegšana apakšpunktos 4.1.2.-1 un 4.1.2.-3 minēto vēlamies vērst uzmanību, ka kopš esam nodrošinājuši publisko datoru pieejamību Carnikavas novada domes KAC telpā, administratīvās nodaļas lietvedes patērē daudz laiku apmācot un skaidrojot ePakalpojumu pieejamību un lietojamību, kā arī pandēmijas laikā tiek tērēts darba laiks uz ePakalpojumu lietojamību sniedzot konsultācijas telefoniski. Šai sakarā izsakām priekšlikumu nodrošināt atsevišķu štata vietu tieši ePakalpojumu lietojamībai un apmācībai, kas varētu notikt gan attālināti -pielietojot mūsdienīgus risinājumus gan klātienē ievērojot visus aktuālos drošības nosacījumus. Savukārt apakšpunktā 4.1.5.-1 minētajam iesakam izskatīt pieejamības jautājumu izglītības iestāžu iekārtotajām datorklasēm un algotajiem pasniedzējiem (t.sk. ārpakalpojums) visām vecuma grupām, kas ieinteresēti apgūt digitālās prasmes.
- Punktā 4.5.2. "Viedās pilsētas, viedā mobilitāte, autonomie transporta līdzekļi, izmēģinājuma poligoni un regulējuma smilškastēs" apakšpunktā 4.5.2.-2 "Izveidot un īstenot plānu Viedo pašvaldību inovāciju ekosistēmas izveidei un attīstībai" minēto skatīt kopsummā, jo pašvaldība arī jā rūpējas par infrastruktūru kā piemēram, ūdensgūtnes, attīrīšanas iekārtas, slūžas un polderi (meliorācija) kurai arī nepieciešama stabila datu pārraide (optikas pieslēgums -kas ir

darbspējīgs arī, un it sevišķi, sliktos laika apstākļos), lai to varētu centralizēti vadīt un uzraudzīt.

- Nepieciešams ieguldīt finansējumu arhīva un bibliotēku fondu digitalizācijā, lai mazinātu fondu lietotāju (Rīgas un lauku teritoriju iedzīvotāju) nevienlīdzību. Sniegt iespēju jebkuram Latvijas iedzīvotājam virtuāli apmeklēt dažādas iestādes un autorizējoties sistēmā, saņemt sev vēlamos materiālus. Šobrīd ir ļoti daudz materiālu, kas lietojami tikai lasītavās un pieejami uz vietas, kas rada apgrūtinājumu iedzīvotājiem, kas dzīvo ārpus Rīgas. Jādod iespēja skolēniem, studentiem, kā arī vienkāršiem interesentiem, autorizējoties noteiktā sistēmā, pilnvērtīgi un par adekvātu samaksu pētīt valstī esošos materiālus skolēnu zinātniski pētniecisko darbu vai citu autordarbu izstrādei.
- Digitālā transformācija Latvijas mērogā ir nepieciešama, tā ir izaugsmi vērsts process, bet īstenojot šīs pamatnostādnes būtiskākais ir nodrošināt digitālo pieejamību ne tikai blīvāk apdzīvotās teritorijās, bet arī lauku reģionos.
- Plānojot būtiski uzlabot digitālo publisko pakalpojumu pieejamību un digitālo prasmju attīstību noteikti lielāka uzmanība jāpievērš lauku reģioniem, lai vēl vairāk neierobežotu šo reģionu attīstības iespējas. Nav iespējams pilnveidot digitālās prasmes un sasniegt citus pamatnostādnes norādītos mērķus lauku reģionos kamēr šeit ir nepietiekama digitālās infrastruktūras attīstība.
- Platjoslas infrastruktūras pieejamība ir priekšnosacījums digitālās transformācijas īstenošanai, bet ir svarīgi nodrošināt ne tikai teorētisku, bet arī praktisku šāda interneta pieejamību patērētājiem. Kā vienu no negatīvajiem piemēriem varētu minēt LVRTC saraktos interneta optikas tīklus, kuru izmantošana pakalpojuma sniedzējiem un patērētājiem sanāk neracionāli dārgi un neviens īsti nav spējīgs tos izmantot.
- Kā prioritāte visu pārējo rīcību īstenošanā un nosprausto mērķu sasniegšanā būtu jāizvirza 4.3.1.1. Rīcības apakšvirziens: Vidējās un pēdējās jūdzes elektronisko sakaru tīklu infrastruktūras attīstīšana, vislielāko uzsvaru liekot tieši uz atbalstu “pēdējās jūdzes” attīstībā, jo lauku reģionu mājāsaimniecībām nav pieejami resursi tieši šīs pēdējās jūdzes nodrošināšanai.
- Arī pamatnostādnes minētais Latvijas komersantu nepilnīgi izmantotais digitalizācijas potenciāls ir saistīts ar Latvijas lauku reģionos bāzēto uzņēmumu ierobežotajām digitalizācijas iespējām, kas negatīvi ietekmē Latvijas kopīgos statistikas rādītājus.

- Ieviešot pamatnostādnēs norādītos digitālās transformācijas mērķus, nedrīkst aizmirst par to iedzīvotāju daļu, kuri joprojām nespēs iekļauties šajā digitalizācijas pasaulē (seniori, cilvēki ar īpašām vajadzībām utt.).
- Pamatnostādnēs kā viens no riska faktoriem tiek norādīts nepietiekams pieprasījums pēc platjoslas pakalpojumiem, kas cita starpā ir sekas nepieciešamo digitālo prasmju trūkumam gan biznesa realizācijā, gan mājsaimniecību ikdienas jautājumu kārtošanā. Visdrīzāk pieprasījums ir neliels ņemot vērā nepieciešamos investīciju apjomus, kas mājsaimniecībām jāiegulda, lai nodrošinātu pēdējās jūdzes nodrošināšanu no izveidotajiem platjoslas tīkliem.
- WiFi4EU projekts pamatnostādnēs tiek minēts kā viens no potenciālajiem papildus finansējuma avotiem. Kandavas novads ir aktīvi iesaistījies finanšu piesaistīšanā programmas WiFi4EU ietvaros, bet arī šī projekta īstenošana ir iespējama tikai pilsētas teritorijā, kur ir iespējams sasniegt projekta noteiktos rezultātos rādītājus. WiFi4EU projekta ietvaros netiek atbalstīta infrastruktūras izbūve, līdz ar to šī projekta finansējumu nav iespējams piesaistīt lauku reģioniem, kuros nav izbūvēta atbilstoša infrastruktūra, lai sasniegtu projektā noteiktos rezultātos rādītājus.
- Lai īstenotu plānoto digitālo transformāciju Latvijas mērogā vispirms ir jāveic liela apjoma ieguldījumi digitālās infrastruktūras attīstībai lauku reģionos, šajā infrastruktūrā ietverot visus pieslēguma posmus līdz pat tērētājam.
- Tas, kas nav skaidrs - kā šis dokuments korelē ar Darbības programmu, RRF mehānismiem. Cik un kas tiks finansēts no valsts fondiem. Un pašvaldībām svarīgākais - ko no šī varēs ieviest pašvaldības, kā arī biedrības, nodibinājumi, kas strādā ar pilsētu attīstības jautājumiem?
- Ļoti vēlams dokumentu papildināt ar tabulu, kur redzamas šīs korelācijas, kā arī redzami potenciālie ieviesēji, finanšu apjomi un avoti.
- Precizēt terminu “valsts pārvalde” uz, piemēram, publiskā pārvalde, vai sniegt tam skaidrojumu;

Priekšsēdis

(paraksts*)

Gints Kaminskis

Guntars Krasovskis 29104238
guntars.krasovskis@lps.lv

*Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.